



GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen

Dnr GU 2026/2137

Handelshögskolan

Göteborgs universitet

Justitiedepartementet

Ju2026/00351

Remissyttrande **Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning**
SOU 2026:10

Sammanfattning

Sammanfattningsvis **avstyrker** vi utredningens huvudregel om att beslag generellt ska bestå efter frikännande dom, men **tillstyrker** en differentierad ordning med högre krav för beslag som avser verkställighet.

Vi anser vidare att utökade beslag måste kombineras med ett strikt statligt ersättningsansvar, och **tillstyrker** lagreglering av civilrättsliga verkningar av beslag.

Slutligen efterlyser vi fortsatt utredning av relationen mellan förverkande och enskilda anspråk.

Inledning

Vi har tagit del av betänkandet *SOU 2026:10* och lämnar härmed följande synpunkter.

Utredningen innehåller flera välmotiverade förslag som syftar till att effektivisera möjligheterna att säkra och förverka tillgångar, i linje med EU:s förverkandedirektiv och internationella rekommendationer. Samtidigt aktualiserar vissa av förslagen principiellt viktiga frågor om rättssäkerhet, särskilt avseende användningen av straffprocessuella tvångsmedel efter dom, ersättningsfrågor samt civilrättsliga verkningar av beslag.

Förverkandebeslag efter frikännande dom

Allmänna utgångspunkter

Straffprocessuella tvångsmedel är i grunden provisoriska åtgärder. De motiveras antingen av behovet att säkerställa en rättslig prövning (t.ex. bevisbeslag) eller att säkerställa verkställigheten av en rättsföljd (t.ex. förverkandebeslag).

En central princip är att beviskraven för tvångsmedel normalt är lägre än för materiella rättsföljder. När frågan om rättsföljd däremot redan prövats genom dom saknas skäl att upprätthålla denna skillnad i beviskrav när tvångsmedlet syftar till verkställighet.

Kritik mot utredningens huvudregel

Utredningen föreslår att beslag som huvudregel ska bestå till dess att domen fått laga kraft, även vid frikännande dom.

Vi anser att denna ordning är problematisk av flera skäl. Den bryter, för det första, mot tvångsmedlens provisoriska karaktär. Den innebär vidare att ett tvångsmedel används utan att det finns ett materiellt avgörande som ska verkställas. Slutligen riskerar den föreslagna ordningen att förskjuta balansen mellan statens intresse och den enskildes rättssäkerhet.

Enligt vår mening bör rättsläget i stället förstås så att om ett yrkande om förverkande avslås, ska också det tvångsmedel som syftar till att säkerställa detta som huvudregel upphöra. Att låta beslaget bestå trots frikännande innebär i praktiken att tvångsmedlet frikopplas från sin funktion.

Alternativ modell

Om lagstiftaren ändå önskar öppna för fortsatt beslag efter frikännande dom bör en tydlig differentiering göras mellan beslag för att säkerställa prövningen och beslag för att säkerställa verkställighet.

För den senare kategorin bör det krävas särskilda skäl för fortsatt beslag, inte tvärtom.

Prövningen bör utformas som en intresseavvägning, motsvarande ett slags inhibitionsprövning, där olika saker kan vägas mot varandra: dels sannolikheten för ändring i högre instans, dels risken för skada om beslaget hävs. Även proportionalitet i förhållande till den enskildes intresse bör vara med vid en sådan intresseavvägning.

Rätt till ersättning vid hävda beslag

Brist i nuvarande ordning

Till skillnad från frihetsberövanden saknas en effektiv rätt till ersättning vid beslag som inte leder till fällande dom. Den enskilde är hänvisad till skadeståndslagen, vilket kräver att skada styrks, och fel eller försummelse visas. Detta innebär i praktiken att ersättning sällan utgår.

Bedömning

Mot bakgrund av utredningens förslag att utvidga möjligheten att låta beslag bestå även efter frikännande dom framstår detta som särskilt problematiskt.

Det är enligt vår mening inte acceptabelt att staten kan tvångsomhänderta egendom under längre tid utan att bära ett ekonomiskt ansvar när ingripandet visar sig obefogat.

Förslag

En reform i enlighet med utredningens linje bör därför villkoras av att ett strikt statligt ansvar införs, åtminstone för ren förmögenhetsskada, att kravet på fel eller försummelse slopas och att regleringen ges en generell utformning för tvångsmedel riktade mot egendom.

En lämplig lösning är att utvidga tillämpningsområdet för lagen om ersättning vid frihetsberövanden.

Civilrättsliga verkningar av beslag

Behov av klargörande

Utredningens förslag att utvidga beslag till alla typer av egendom aktualiserar frågor om överlåtelser i strid med förfogandeförbud, skydd för tredje man och risken för kringgående av förverkande. Nuvarande rättsläge är oklart, särskilt vid godtrosvärk.

Risker

Utän tydlig reglering finns en påtaglig risk att beslag blir ineffektiva ("tandlösa"), att egendom överläts strategiskt för att undgå förverkande samt att rättsprocessen försvåras.

Vi tillstyrker att en uttrycklig regel införs, exempelvis:

Ett förfogande i strid med förfogandeförbud saknar verkan mot staten, om inte förvärvaren gjort ett giltigt godtrosvärk.

Alternativt kan regleringen knytas till förverkandebedömningen, så att ägarförhållandena bedöms utifrån tidpunkten för beslaget.

Konkurrens mellan enskilda anspråk och förverkande

Utredningen identifierar betydande problem i nuvarande ordning. Vi delar uppfattningen att regelverket är komplext och att det finns risk för negativa konsekvenser för målsäganden.

Vi instämmer vidare i att frågan är av sådan komplexitet att den fortsatt bör utredas och att det inte bör lösas genom partiella ändringar i detta sammanhang.

Vi ser positivt på tanken att begränsa fastställelse enligt 36 kap. 22 § till situationer där medel faktiskt finns säkrade och i övrigt undvika parallella system med konkurrerande exekutionstitlar.

Remissvaret är upprättat av universitetslektor Andreas Anderberg.



Therese Bäckman
Prefekt

Göteborg 3 juni 2026